

Sosiaali- ja terveysministeriölle
VN/29443/2025

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi lääkärin ilmoitusvelvollisuutta koskevan sääntelyn muuttamisesta

Hyvinvointiala Hali ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitykseksi lääkärin ilmoitusvelvollisuutta koskevan sääntelyn muuttamisesta.

Yleiset kommentit

Työterveyshuollolla on keskeinen rooli työperäisten sairauksien tunnistamisessa, työkyvyn tukemisessa sekä työolosuhteiden kehittämisessä. Ilmoitusvelvollisuutta koskevalla sääntelyllä on tärkeä merkitys työsuojeluviranomaisten tiedonsaannin, työpaikkojen valvonnan sekä työperäisten sairauksien ehkäisyn näkökulmasta.

Sääntelyn muutosten tulee olla selkeitä, tarkoituksenmukaisia ja aidosti vaikuttavia. Lisäksi niiden tulee huomioida terveydenhuollon käytännön toimintaympäristö, prosessit sekä tietojärjestelmien nykytila.

Ammattitautiepäilyjen ilmoittaminen

Hali pitää tärkeänä, että nykyinen käytäntö säilyy siltä osin, että lääkärin ilmoitusvelvollisuus koskee myös perusteltuja ammattitautiepäilyjä, ei pelkästään todettuja ammattitauteja.

Ammattitauti on paitsi lääketieteellinen myös juridinen käsite, ja lopullinen päätös ammattitaudista tehdään vakuutusjärjestelmässä diagnostisten tutkimusten jälkeen. Työterveyshuollossa ja perusterveydenhuollossa lääkäri voi käytännössä vain epäillä ammattitautia ja ohjata potilaan jatkotutkimuksiin.

Jos ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin koskemaan vain todettuja ammattitauteja, vaarana on, että merkittävä määrä työperäisiä sairauksia ja altistuksia jäisi kokonaan viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Perusteltujen epäilyjen ilmoittaminen on keskeinen mekanismi työolosuhteisiin liittyvien riskien varhaisessa tunnistamisessa ja valvonnan kohdentamisessa.

Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen Työterveyslaitokselle

Esityksessä ehdotetaan, että ilmoitus ammattitaudista tulisi jatkossa tehdä sekä työsuojeluviranomaiselle että Työterveyslaitokselle. Hali suhtautuu tähän muutokseen kriittisesti.

Nykytilanteessa työterveyshuollon toimijoilla ei ole käytössään tietojärjestelmiä, joiden kautta ilmoitukset voitaisiin tehdä sähköisesti suoraan potilastietojärjestelmistä kumpaankaan tahoon. Ilmoitukset tehdään erillisellä lomakkeella, joka haetaan työsuojeluviranomaisen verkkosivuilta, täytetään manuaalisesti ja toimitetaan erikseen.

Ehdotettu muutos tarkoittaisi käytännössä kahden erillisen ilmoituksen tekemistä manuaalisesti. Tämä lisäisi merkittävästi hallinnollista työtä lääkärin vastaanotolla ja vähentäisi potilastyöhön käytettävissä olevaa aikaa. Samalla se lisäisi palveluntuottajien kustannuksia, jotka väistämättä heijastuvat palveluiden hintoihin.

Esityksen perustelu, jonka mukaan tietojärjestelmien kehitys mahdollistaisi ilmoitusten tehokkaan välittämisen, ei vastaa nykytilaa. Tarvittavat integraatiot puuttuvat sekä työterveyshuollon järjestelmistä että vastaanottavista viranomaisjärjestelmistä. Muutoksen toteuttaminen edellyttäisi merkittäviä ja kustannuksiltaan huomattavia järjestelmäkehityksiä.

Vaikuttavuus ja työnjako viranomaisten välillä

Työsuojeluviranomaisella on keskeinen rooli työpaikkojen valvonnassa ja työolosuhteiden kehittämisessä. Ammattitautiepäilyä koskeva ilmoitus käynnistää tarvittaessa työpaikkaan kohdistuvat valvontatoimet.

Työterveyslaitoksella ei ole vastaavaa valvontaroolia, eikä ammattitautiepäilyä koskeva tieto myöskään kuulu sen ylläpitämään ammattitautirekisteriin. Tästä syystä epäilyvaiheessa tehtävän ilmoituksen toimittaminen Työterveyslaitokselle ei ole perusteltua eikä lisää sääntelyn vaikuttavuutta.

Lisäksi on huomioitava, että ammattitautien diagnostiset tutkimukset tehdään pääsääntöisesti työterveyshuollon ulkopuolella erikoistuneissa yksiköissä, jotka tekevät myös omat ilmoituksensa todetuista ammattitaudeista.

Työperäiset sairaudet

Hali pitää perusteltuna esitystä siltä osin, että työperäisten sairauksien ilmoitusvelvollisuus poistettaisiin, mutta ilmoitusmahdollisuus säilytettäisiin. Tämä mahdollistaa tarkoituksenmukaisen harkinnan tilanteissa, joissa ilmoittaminen on tarpeen työolosuhteiden kehittämiseksi.

Tietosuoja ja käytännön toteutus

Nykyinen ilmoitusprosessi edellyttää siirtymistä pois potilastietojärjestelmästä erillisen lomakkeen täyttämiseksi ja lähettämiseksi, mikä lisää tietosuojariskejä salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi ilmoituksen arkistointi potilastietojärjestelmään aiheuttaa omat haasteensa.

Hali pitää kannatettavana sellaisten ratkaisujen kehittämistä, joissa ilmoitukset voitaisiin tehdä suoraan potilastietojärjestelmistä esimerkiksi Kanta-järjestelmän kautta. Tällaiset ratkaisut vähentäisivät hallinnollista työtä ja tietosuojariskejä. Ennen tällaisten ratkaisujen käyttöönottoa ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen ei kuitenkaan ole perusteltua.

Yhteenveto

Hali katsoo, että:

- ilmoitusvelvollisuuden tulee jatkossakin koskea perusteltuja ammattitautiepäilyjä
- ilmoitusvelvollisuuden laajentamista Työterveyslaitokselle ei tule toteuttaa nykyisessä toimintaympäristössä
- ehdotettu muutos lisäisi merkittävästi hallinnollista kuormitusta ilman vastaavaa vaikuttavuushyötyä
- tietojärjestelmien kehittämiseen perustuvat muutokset tulee toteuttaa vasta, kun tarvittavat tekniset ratkaisut ovat käytössä

Sääntelyn tulee tukea työterveyshuollon ydintehtävää ja kohdentaa resurssit vaikuttavaan potilas- ja työpaikkatyöhön hallinnollisen työn lisäämisen sijaan.

Kunnioitavasti,

Sanna Aunesluoma
toimitusjohtaja
Hyvinvointiala Hali ry

Lisätiedot:

Emma Kajander
terveyspalvelujohtaja
emma.kajander@hyvinvointiala.fi
040 533 0980